

Το Διεθνές Δικαστήριο για τις κυρώσεις των ΗΠΑ κατά της Δημοκρατίας της Κούβας

της **Νατάσας Τερλεξή**
Βρυξέλλες

Στις 16-17 Νοεμβρίου συντελέστηκε στον χώρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σημαντική διεθνής συνάντηση – ένα άτυπο Διεθνές Δικαστήριο με σύνθημα «Unblock Cuba; Unblock us» – που έβαλε στο εδώλιο τον οικονομικό, εμπορικό, και χρηματοπιστωτικό αποκλεισμό κατά της Κούβας που επιβάλλει η Ουάσιγκτον.

Συμμετείχαν 263 αλληλέγγυοι, γνωστοί νομικοί, επιστήμονες, συνδικαλιστές, πολιτικοί και βουλευτές και άλλοι/ες από 21 χώρες, ενώ μεταξύ των διοργανωτών ήταν η ομάδα της Αριστεράς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Κόμμα της Ευρωπαϊκής Αριστεράς, η Διεθνής Ένωση Δημοκρατικών Νομικών και η Εθνική Ένωση Δικηγόρων των ΗΠΑ.

«Δεν υπάρχει καμία πτυχή της οικονομικής και κοινωνικής ζωής της Κούβας που να μην επηρεάζεται από τον αποκλεισμό που επιβάλλουν οι ΗΠΑ στο νησί εδώ και 60 χρόνια» είπε ο Homero Acosta, γραμματέας του κουβανικού κοινοβουλίου.

«Κανένας αποκλεισμός δεν υπήρξε τόσο μακροχρόνιος και τόσο βάνουσος όσο αυτός που επιβάλλεται κατά της Κούβας», είπε η πρόεδρος της Ένωσης Κουβανών Νομικών Yamila Gonzalez Ferrer αναφερόμενη στο πλέγμα 30 νόμων και διατάξεων που στραγγαλίζει οικονομικά το νησί και έχει στόχο να σβήσει κάθε ελπίδα οικονομικής ανάπτυξης. Συνιστά «επίθεση στην κυριαρχία και στο δικαίωμά μας στην αυτοδιάθεση».

Στον ρόλο του δημόσιου κατήγορου, ο Γιαν Φερμόν (Γενικός Γραμματέας της Διεθνούς Ένωσης Δημοκρατικών Νομικών) αναφέρθηκε στη διεθνή νομοθεσία που καταστρατηγείται από τον αποκλεισμό, ο οποίος εφαρμόζεται πλέον και εξω-εδαφικά, τιμωρώντας επιχειρήσεις τρίτων χωρών που συναλλάσσονται ταυτόχρονα με την Κούβα και τις ΗΠΑ. Δηλωμένος στόχος του αποκλεισμού είναι η καθεστωτική αλλαγή την οποία δεν έπαψε να επιδιώκει με κάθε μέσο η Ουάσιγκτον από την ανατροπή του καπιταλισμού στην Κούβα και ύστερα.

Μάρτυρες από την Κούβα και από την Ευρώπη έφεραν στο φως τις άμεσες και έμμεσες συνέπειες αυτού του πολυετούς πολέμου καθώς και τη δημιουργική αντίσταση που ο εργαζόμενος λαός εξακολουθεί να προβάλλει σε αυτόν – ένας λαός που πραγματοποίησε και στην πλειονότητά του εξακολουθεί να υπερασπίζεται τη σοσιαλιστική του επανάσταση.

Χαρακτηριστική από πλευράς Κουβανών μαρτύρων ήταν η κατάθεση της Belinda Sánchez η οποία συμμετείχε στην ερευνητική ομάδα που ανέπτυξε τα εμβόλια κατά του Covid. Περιέγραψε τα εμπόδια που ορθώνονται στην ιατρική έρευνα και στην παραγωγή φαρμάκων από την έλλειψη πρόσβασης σε πρώτες ύλες και αναλώσιμα. «Υποχρεωνόμαστε να προμηθευόμαστε υλικά από τρίτες χώρες, αυξάνοντας το κόστος τους και δημιουργώντας καθυστερήσεις που κοστίζουν σε ανθρώπινες ζωές», είπε. Τεχνολογίες, μηχανήματα και υλικά που προέρχονται έστω και κατά 10% από τις ΗΠΑ απαγορεύεται να εισαχθούν. «Μας εμποδίζουν ακόμα και να πληρώσουμε για να καταχωρήσουμε Κουβανικές πατέντες διεθνώς».

Είναι έγκλημα που η χώρα η οποία ανέπτυξε πέντε εμβόλια κατά του Covid-19, είπε ο Ιταλός καθηγητής ιατρικής Franco Cavalli, δεν θα μπορούσε να τις χορηγήσει στον πληθυσμό χωρίς μια διεθνή καμπάνια για να αγοραστούν σύριγγες. Οι σοβαρές ελλείψεις δυσχεραίνουν την αντιμετώπιση των παιδικών καρκίνων. Οι ελλείψεις σε βασικά φάρμακα όπως αντιβιοτικά αλλά και ακόμα και σε αναπηρικά αμαξίδια περιπλέκουν τη λειτουργία του δημόσιου συστήματος υγείας.

Οι μαρτυρίες ανέδειξαν ότι η Κούβα, όχι μόνο δεν μπορεί να έχει εμπορικές συναλλαγές με τις ΗΠΑ, αλλά ούτε και με οποιαδήποτε οικονομική οντότητα, όπου γης, που συναλλάσσεται με τις ΗΠΑ. Πρακτικά η Κούβα είναι επίσης αποκλεισμένη από το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Παρά τις οδηγίες που θεσπίστηκαν σε επίπεδο ΕΕ από το 2016 για την προστασία των Ευρωπαϊκών επιχειρήσεων και τραπεζών από τις κυρώσεις που προβλέπονται από τη νομοθεσία των ΗΠΑ, οι ευρωπαϊκές τράπεζες αρνούνται να μεταφέρουν χρήματα από και προς κουβανικές οντότητες. Η παράλογη συμπερίληψη της Κούβας στη «λίστα των χωρών που προωθούν την τρομοκρατία» έχει οδηγήσει τις τράπεζες εδώ να αρνούνται τη μεταφορά χρημάτων ακόμα και εντός ΕΕ όταν το όνομα ενός λογαριασμού ή η αιτιολογία μεταφοράς περιλαμβάνει τη λέξη «Κούβα», βεβαίωσε ο Samuel Wanitsch εκπρόσωπος του Ελβετικού Συνδέσμου Αλληλεγγύης με την Κούβα

Το παραπάνω κάνει κάθε μέρα και πιο δύσκολη την προμήθεια και τη μεταφορά καυσίμων στο νησί, ελαχιστοποιώντας την παροχή ηλεκτρικής ενέργειας στα νοικοκυριά και μετατρέποντας την καλλιέργεια, τη συγκομιδή και τη μεταφορά τροφίμων σε έναν καθημερινό Γολγοθά.

Ιδιαίτερα σημαντική ήταν και η μαρτυρία της Σκεύης Κουκουμά από την Κύπρο (πρώην βουλευτής και αντιπρόεδρος της Παγκόσμιας Δημοκρατικής Ομοσπονδίας Γυναικών) για τις επιπτώσεις του αποκλεισμού στις γυναίκες στην Κούβα, που μεταξύ άλλων αποτελούν την πλειονότητα των επαγγελματιών στον τομέα της υγείας και της παιδείας.

Η ομάδα των δικαστών - με πρόεδρο τον ομότιμο καθηγητή νομικής του Αμβούργου Norman Raech και άλλους τέσσερις 'δικαστές' συμπεριλαμβανομένου του καθηγητή του Παντείου Δημήτρη Καλτσώνη - κατέληξε σε μια τεκμηριωμένη καταδικαστική απόφαση: Ο αποκλεισμός παραβιάζει μεταξύ άλλων τα άρθρα 2(4) και 2(7) της Χάρτας των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με την προστασία της κυριαρχίας, την αυτοδιάθεση και την απαγόρευση της επέμβασης, τα άρθρα της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (UDHR) του 1948 και του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (ICESCR) του 1966, καθώς και τις διατάξεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) για την προστασία της ελευθερίας του εμπορίου και πολλές αρχές της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ, Συνθήκη του Μάαστριχτ).

«Οι αποφάσεις του δικαστηρίου δεν είναι δεσμευτικές φυσικά - τόνισε στην τελική συνέντευξη τύπου ο Fernando Gonzalez, πρόεδρος του Κουβανικού Ινστιτούτου Φιλίας των Λαών (ICAP) - 'Όπως δεν είναι και η καταδίκη του αποκλεισμού από τη ΓΣ του ΟΗΕ επί 31 συναπτά έτη, με αποδοχή που δεν έχουμε δει για καμία άλλη υπόθεση (πρόσφατα υπερψηφίστηκε με 187 υπέρ, 2 κατά και 1 αποχή). 'Έχουμε όμως στα χέρια μας τώρα άλλο ένα σημαντικό νέο εργαλείο στον αγώνα για την άρση του αποκλεισμού».

Ο οικονομικός πόλεμος κατά της Κούβας αποσκοπεί – όπως κατέδειξε το δικαστήριο – όχι στην προστασία των ΗΠΑ από κάποια υποτιθέμενη απειλή, αλλά στον αφανισμό ενός θετικού παραδείγματος σοσιαλιστικής οικοδόμησης από τους απλούς ανθρώπους της Κούβας, της πόλης και της υπαίθρου. «Ένας λαός που τόσα έχει καταφέρει με τα χέρια δεμένα πίσω από την πλάτη τι, τι δεν θα μπορούσε να καταφέρει με τα χέρια λυτά;», ρώτησε η Ιρλανδή Ε/Β της αριστεράς Claire Daly.

Νατάσα Τερλεξή

Υπεύθυνη των εκδόσεων Διεθνές Βήμα

Ακολουθεί η τελική απόφαση του δικαστηρίου, σε μετάφραση **Νατάσας Τερλεξή, Σκεύης Κουκουμά**

Φωτογραφία: Νατάσα Τερλεξή

Το Διεθνές Δικαστήριο για τις κυρώσεις των ΗΠΑ κατά της Δημοκρατίας της Κούβας εκδίδει την ακόλουθη απόφαση:

Οι εκτεταμένες πολιτικές και οικονομικές κυρώσεις που επιβάλλονται στη Δημοκρατία της Κούβας από το 1960 μέχρι σήμερα παραβιάζουν το διεθνές δίκαιο. Σε αυτές περιλαμβάνονται, πάνω απ' όλα, τα άρθρα 2(4) και 2(7) της Χάρτας των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με την προστασία της κυριαρχίας, την αυτοδιάθεση και την απαγόρευση της επέμβασης, τα άρθρα της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (UDHR) του 1948 και του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (ICESCR) του 1966, καθώς και τις διατάξεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) για την προστασία της ελευθερίας του εμπορίου και πολλές αρχές της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ, Συνθήκη του Μάαστριχτ).

Επί της ουσίας της υπόθεσης

I.

Από το 1960, οι ΗΠΑ έχουν δημιουργήσει ένα ολοένα και πιο ολοκληρωμένο δίκτυο κυρώσεων εις βάρος κάθε τομέα της κοινωνικής ζωής στην Κούβα, οι οποίες επηρεάζουν βαθύτατα τις συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού της Κούβας. Βασιζόμενη στον νόμο του 1917 «περί εμπορικών συναλλαγών με τον εχθρό», η κυβέρνηση των ΗΠΑ θέσπισε μια σειρά από περαιτέρω νόμους και κανονισμούς μετά την επανάσταση του 1959 στην Κούβα. Σε αυτούς περιλαμβάνονται τα εξής: Ο νόμος «περί εξωτερικής βοήθειας» (“Foreign Assistance Act”) του 1961, οι «κανονισμοί για των έλεγχο κουβανικών περιουσιακών στοιχείων» (“Cuban Assets Control Regulations”) του 1993, ο νόμος «περί κουβανικής δημοκρατίας» (“Cuban Democracy Act”) του 1992, ο λεγόμενος «νόμος Torricelli», ο «νόμος για την ελευθερία και τη δημοκρατική αλληλεγγύη με την Κούβα» (“Cuban Liberty and Democratic Solidarity Act”) του 1996, ο λεγόμενος «νόμος Helms-Burton» και ο «νόμος για τη μεταρρύθμιση των κυρώσεων και της προώθησης των εξαγωγών» (“Trade Sanction Reform and Export Enhancement Act”) του 2000.

Στόχος όλων αυτών των μέτρων ήταν η καταστροφή των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών επιτευγμάτων της επανάστασης του 1959. Ήδη από το 1960, ο Λέστερ Mallory, αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών για Δια-Αμερικανικές Υποθέσεις, διατύπωσε ανοιχτά τη στρατηγική της κυβέρνησης των ΗΠΑ: τα μέτρα στόχευαν στο να αποδυναμωθεί η ζωτικότητα της κουβανικής οικονομίας, να προκαλέσουν πείνα και απόγνωση και να σπείρουν τη δυσαρέσκεια προκειμένου να διευκολύνουν την αλλαγή του καθεστώτος.

Επί λέξει: «Θα πρέπει να αναληφθεί αμέσως κάθε δυνατό μέσο για την αποδυνάμωση της οικονομικής ζωής της Κούβας [...] [με] την άρνηση χρηματικών πόρων και προμηθειών στην Κούβα ώστε να μειωθούν οι μισθοί σε νόμισμα και οι πραγματικοί μισθοί, να επέλθει πείνα, απελπισία και ανατροπή της κυβέρνησης». Αυτές οι εγκληματικές αρχές καθοδηγούν την πολιτική κυρώσεων των ΗΠΑ κατά της

Κούβας μέχρι σήμερα.

Το Δικαστήριο άκουσε πολυάριθμους μάρτυρες και συγκέντρωσε εκτενή αποδεικτικά στοιχεία κατά τη διάρκεια δύο ημερών ακροάσεων. Άκουσε το λεπτομερές κατηγορητήριο και εξέτασε τα επιχειρήματα υπεράσπισης της κυβέρνησης των ΗΠΑ που βρίσκεται στο εδώλιο του κατηγορουμένου. Παρουσιάστηκαν στο Δικαστήριο πολυάριθμα παραδείγματα των βαθιών παρεμβάσεων των κυρώσεων σε όλους σχεδόν τους τομείς της κοινωνικής ζωής, δίνοντας την εντύπωση ενός συνολικού αποκλεισμού της Κούβας με συνεχώς νέους περιορισμούς. Η μόνη χαλάρωση των ταξιδιών και μεταφορά εμβασμάτων από και προς την Κούβα έγινε υπό τον πρόεδρο Μπαράκ Ομπάμα και καταργήθηκε ξανά από την Κυβέρνηση Τραμπ ενώ ο αποκλεισμός ενισχύθηκε με περαιτέρω μέτρα. Ακόμη και η αλλαγή στην κυβέρνηση του Προέδρου Μπάιντεν δεν έφερε ανακούφιση.

Οι κυρώσεις επηρεάζουν ολόκληρο τον οικονομικό και χρηματοπιστωτικό τομέα της Κούβας και στοχεύουν στην τεχνολογική κυριαρχία, η οποία είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομική ανάπτυξη και για την πρόσβαση στις τεχνολογικές καινοτομίες. Οι διεθνείς συναλλαγές πληρωμών είναι κλειστές για την Κούβα, καθώς αποδεικνύεται από την τρέχουσα πρακτική που παρουσιάστηκε στο πλαίσιο του παρόντος Δικαστηρίου. Καμία χώρα δεν μπορεί να φέρει σε πέρας μια διαδικασία τεχνολογικού εκσυγχρονισμού υπό αυτές τις συνθήκες.

Οι κυρώσεις έχουν προκαλέσει τη σοβαρότερη ζημία στον τομέα της δημόσιας υγείας συνολικά. Το σύστημα υγείας στην Κούβα έχει κερδίσει παγκόσμια αναγνώριση για την υποδειγματική φροντίδα του πληθυσμού, αλλά και για τα εξαιρετικά αποτελέσματα της φαρμακευτικής έρευνας και της βιομηχανίας του. Οι εξω-εδαφικές επιπτώσεις του αποκλεισμού έχουν παρεμποδίσει σοβαρά –και πολύ συχνά καθιστούσαν αδύνατη– την εισαγωγή των απαραίτητων συστατικών για την παραγωγή φαρμάκων, καθώς και τη διεθνή ιατρική συνεργασία. Κατά την περίοδο από τον Απρίλιο του 2019 έως τον Μάρτιο του 2020, ο αποκλεισμός των ΗΠΑ προκάλεσε απώλειες στον τομέα της υγείας ύψους 239,803,690 δολαρίων, αυξημένες κατά σχεδόν 80 εκατομμύρια σε σχέση με τις απώλειες που καταγράφηκαν την περίοδο πριν από την πανδημία του COVID-19.

Ο αποκλεισμός έχει προκαλέσει ελλείψεις στην προμήθεια μια καυσίμων που διαρκώς χειροτερεύουν, ελλείψεις που όχι μόνο παρεμποδίζουν κάθε προσπάθεια βιομηχανικής προόδου, αλλά και αυξάνουν το κόστος προμήθειας των καθημερινών αναγκών για τον πληθυσμό. Αυτό γίνεται επίσης έντονα αισθητό στη γεωργία, για την οποία οι κυρώσεις έχουν δραματικές συνέπειες, είτε πρόκειται για την εισαγωγή λιπασμάτων και ζιζανιοκτόνων είτε για τη λειτουργία των αρδευτικών συστημάτων.

Ο τομέας της εκπαίδευσης, διεθνώς αναγνωρισμένος ως υποδειγματικός, δεν γλιτώνει από τις κυρώσεις. Παρεμποδίζονται σοβαρά όλες τις ευκαιρίες ηλεκτρονικής εκπαίδευσης, εμποδίζονται οι διεθνείς ανταλλαγές και ο εφοδιασμός των σχολείων και των πανεπιστημίων με τον απαραίτητο εξοπλισμό και διδακτικό υλικό λόγω της έλλειψης συναλλάγματος. Ο αποκλεισμός του τομέα των τηλεπικοινωνιών και της πληροφορικής έχει αρνητικό αντίκτυπο για τις δυνατότητες των Κουβανών να έχουν επαρκείς υποδομές, μεγαλύτερη πρόσβαση στο Διαδίκτυο και μηχανοργάνωση.

Συνολικά, τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν από μάρτυρες, βίντεο και έγγραφα έδωσαν την εντύπωση μιας συγκεντρωτικής επίθεσης στις βασικές δομές της κουβανικής κοινωνίας, στα μέσα διαβίωσής της και στις αναπτυξιακές δυνατότητές της – μια επίθεση η οποία είναι μοναδική και πρωτοφανής στην ιστορία ως προς τη διάρκειά της και το εύρος της.

II.

Αυτή η πρακτική των κυρώσεων κατά της Δημοκρατίας της Κούβας παραβιάζει το διεθνές δίκαιο από κάθε άποψη. Αυτό αναγνωρίστηκε πρόσφατα και από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στα ψηφίσματά της

της 23ης Ιουνίου 2021 (A/RES/75/289), της 3ης Νοεμβρίου 2022 (A/RES/77/7) καθώς και στις 4 Νοεμβρίου 2023 μετά από αίτημα της Κούβας (A/78/L.5) και κάλεσε την κυβέρνηση των ΗΠΑ να καταργήσει τους σχετικούς νόμους.

1. Οι κυρώσεις παραβιάζουν σαφώς την κυριαρχία της Κούβας, η οποία προστατεύεται από το άρθρο 2 παράγραφος 1 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και την απαγόρευση της επέμβασης βάσει του άρθρου 2 παράγραφοι 4 και 7 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Στις 4 Νοεμβρίου 2023, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, με συντριπτική πλειοψηφία 187 ψήφων έναντι 2 με 1 αποχή, κάλεσε τα κράτη για 31η φορά «να απέχουν από τη διακήρυξη και την εφαρμογή νόμων και μέτρων του είδους που αναφέρεται στο προοίμιο του παρόντος ψηφίσματος [νόμος Helms-Burton]». Το ψήφισμα βασίζεται στη σαφή απόφαση ότι οι μονομερείς κυρώσεις είναι παράνομες εάν τα αποτελέσματά τους υπερβαίνουν ένα ορισμένο επίπεδο σοβαρότητας. Αν και το όριο αυτό δεν ορίζεται, η διάρκεια, το πεδίο εφαρμογής και ο στόχος των κυρώσεων που επιβάλλονται στην Κούβα δεν αφήνουν καμία αμφιβολία ως προς την παρανομία τους.

Ούτε μπορούν οι ΗΠΑ να επικαλεστούν λόγους που να αιτιολογούν τις κυρώσεις αυτές. Οι κυρώσεις δεν μπορούν να θεωρηθούν αντίδραση απέναντι σε συμπεριφορά που παραβιάζει το διεθνές δίκαιο. Αν επικαλούνται την εθνικοποίηση μετά την επανάσταση των ακινήτων που ανήκαν σε πολίτες των ΗΠΑ, αυτή διενεργήθηκε σύμφωνα με την αρχή της κυριαρχίας κάθε κράτους επί των φυσικών του πόρων (UNGV Res. 1803v. 14 Δεκεμβρίου 1962) και ήταν δικαιολογημένη. Επιπλέον, ο νόμος Helms-Burton και οι κυρώσεις επιδιώκουν ρητά τελείως διαφορετικούς στόχους, οι οποίοι δεν αποσκοπούν στην αποκατάσταση ή την αποζημίωση, αλλά στην αλλαγή καθεστώτος. Επίσης, οι ΗΠΑ δεν μπορούν να επικαλεστούν την προστασία της εθνικής ασφάλειας του κράτους τους. Παρόλο που η οι ΗΠΑ έχουν τοποθετήσει την Κούβα σε κατάλογο κρατών που υποτίθεται ότι υποστηρίζουν την τρομοκρατία, δεν έχουν ποτέ απειληθεί από την Κούβα.

2. Οι κυρώσεις που έχουν επιβάλει οι ΗΠΑ στην Κούβα παραβιάζουν επίσης πολλά ανθρώπινα δικαιώματα, ιδίως αυτά που περιέχονται στο «Σύμφωνο των Ηνωμένων Εθνών για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα» (ICESCR) του 1966. Τα δικαιώματα αυτά είναι εξίσου δεσμευτικά και υποχρεωτικά με τα πολιτικά δικαιώματα και τα δικαιώματα των πολιτών. Όπως αναφέρει ήδη από το 1997, η Επιτροπή Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων δήλωσε ότι τα μονομερή οικονομικά μέτρα «συχνά προκαλούν σημαντικές διαταραχές στη διανομή τροφίμων, φαρμάκων ειδών υγιεινής, θέτουν σε κίνδυνο την ποιότητα των τροφίμων και τη διαθεσιμότητα των καθαρού πόσιμου νερού, παρεμποδίζουν σοβαρά τη λειτουργία των βασικών υπηρεσιών υγείας και του εκπαιδευτικού συστήματος και υπονομεύουν το δικαίωμα στην εργασία».

Τα στοιχεία έχουν αποδείξει ότι αυτές οι βλαβερές συνέπειες έχουν επέλθει στις ζωές των Κουβανών. Αυτό σημαίνει ότι το παραβιάζεται δικαίωμα στην εργασία (άρθρο 6 ICESCR) υπό δίκαιες και ευνοϊκές συνθήκες με μισθούς που να επιτρέπουν μια αξιοπρεπή ζωή (άρθρα 7, 11 ICESCR). Ως αποτέλεσμα του πληθωρισμού, μόνο μεταξύ Ιανουαρίου και Οκτωβρίου 2022, η μέση τιμή του καλάθιού αγαθών και υπηρεσιών αυξήθηκε κατά σχεδόν 29%. Από τον Οκτώβριο του 2021 έως τον Οκτώβριο του 2022, ο πληθωρισμός αυξήθηκε κατά σχεδόν 40%. Σε μια τέτοια κατάσταση, δεν παίζει ρόλο μόνο ο πληθωρισμός που εισάγεται από τις τιμές της παγκόσμιας αγοράς. Παίζει βασικό ρόλο και η έλλειψη διαθεσιμότητας ξένου συναλλάγματος, που επιδεινώνεται από τις εντατικοποιημένες επιπτώσεις του αποκλεισμού και την αδιάκοπη καταδίωξη κάθε πηγής εισοδήματος για τη χώρα από την κυβέρνηση των ΗΠΑ.

Ομοίως, το δικαίωμα στην υγεία (άρθρο 12 ICESCR) παραβιάζεται μόνιμα από την παρεμπόδιση της εισαγωγής ιατρικού εξοπλισμού για κλινικές και φαρμακευτικών προϊόντων για την εγχώρια παραγωγή φαρμάκων.

Το δικαίωμα στην εκπαίδευση (άρθρο 13 ICESCR) και το δικαίωμα στην επιστήμη και τον πολιτισμό (άρθρο 15 ICESCR) τίθενται επίσης σε σοβαρό κίνδυνο και πλήττονται από την έλλειψη εξοπλισμού και διδακτικού υλικού και την παρεμπόδιση των διεθνών επιστημονικών και πολιτιστικών επαφών.

Σε αντίθεση με όλα τα μέλη της ΕΕ, ούτε οι ΗΠΑ, ούτε η Κούβα ούτε η ΕΕ έχουν επικυρώσει το ICESCR. Ωστόσο, υπάρχει συναίνεση στη διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα ότι αυτά τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι επίσης δεσμευτικά για τα κράτη και τις συνομοσπονδίες κρατών βάσει του εθιμικού δικαίου.

3. Οι κυρώσεις αποσκοπούν στον περιορισμό του εμπορίου της Κούβας με άλλα κράτη, εμποδίζοντας την εισαγωγή και εξαγωγή βασικών αγαθών και καταστρέφοντας τις οικονομικές συναλλαγές. Ως εκ τούτου, έρχονται σε αντίθεση με πολυάριθμες διατάξεις του διεθνούς εμπορικού δικαίου, όπως κωδικοποιούνται στο δίκαιο του ΠΟΕ. Για παράδειγμα, το άρθρο 11 της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT) του 1947, την οποία έχουν προσυπογράψει οι ΗΠΑ, απαγορεύει τον περιορισμό των εισαγωγών και των εξαγωγών. Η δέσμευση περιουσιακών στοιχείων και ο περιορισμός των διεθνών μεταφορών και πληρωμών απαγορεύεται επίσης. Το άρθρο 3 τμήμα 2 των “άρθρων Συμφωνίας του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου” της 22 Δεκεμβρίου 1945 ορίζει επίσης ότι τα μέλη πρέπει να απέχουν από κάθε περιορισμό στις τρέχουσες πληρωμές και από διακρίσεις στις νομισματικές πρακτικές. Το άρθρο 16 (1) του GATS ορίζει ότι τα μέλη του ΠΟΕ, όπως οι ΗΠΑ, οφείλουν να χορηγούν στα φυσικά πρόσωπα την ελεύθερη πρόσβαση σε διάφορους τομείς υπηρεσιών. Και εδώ, επίσης, υπάρχουν εξαιρέσεις για ουσιώδεις λόγους που άπτονται σε θέματα ασφάλειας (άρθρο 14 bis GATS), αλλά αυτές δεν ισχύουν στις ΗΠΑ σε σχέση με την Κούβα. Ούτε οι στρατιωτικές, πολιτικές ή οικονομικές δραστηριότητες της Κούβας θέτουν σε κίνδυνο τις ΗΠΑ.

Τέλος, οι ΗΠΑ αρνούνται να προσφύγουν στο σύστημα επίλυσης διαφορών που παρέχει ο ΠΟΕ, το οποίο προβλέπεται ρητά στο άρθρο. 3 παράγραφος 7 του Παραρτήματος 2 της GATT 1994 «Συμφωνία σχετικά με τους κανόνες και τις διαδικασίες που διέπουν την επίλυση των διαφορών», που προβλέπει ρητά ότι “[...] ελλείψει αμοιβαία συμφωνημένης λύσης, ο πρώτος στόχος του μηχανισμού επίλυσης διαφορών είναι συνήθως η εξασφάλιση της απόσυρσης των σχετικών μέτρων [στην προκειμένη περίπτωση, του αποκλεισμού], εάν αυτά κριθούν ότι είναι ασύμβατα προς τις διατάξεις οποιασδήποτε από τις καλυπτόμενες συμφωνίες». Οι ΗΠΑ δεν ενδιαφέρθηκαν ποτέ για μια ειρηνική επίλυση των επίμαχων ζητημάτων, καθώς ήθελαν να αποδυναμώσουν την οικονομία της Κούβας προκειμένου να ανατρέψουν την κυβέρνηση.

4. Οι κυρώσεις κατά της Κούβας έχουν εκτεταμένες επιπτώσεις σε εξω-χώριες εταιρείες και κράτη, είτε πρόκειται για τον τομέα του εμπορίου, της χρηματοδότησης, των επενδύσεων ή του τουρισμού. Στα επανειλημμένα ψηφίσματά της που ζητούν την άρση των κυρώσεων των ΗΠΑ, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ έχει κάνει ειδική μνεία στον νόμο Helms-Burton, στοχεύοντας ιδιαίτερα στις «εξω-εδαφικές επιπτώσεις στην κυριαρχία άλλων κρατών, τα νόμιμα συμφέροντα ή τα πρόσωπα που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους και στην ελευθερία του εμπορίου και της ναυσιπλοΐας» (UN DOC A/RES/74/7). Το 1996, η ΕΕ καταδίκασε επίσης νόμους και κανονισμούς με εξω-εδαφική ισχύ ως παραβίαση του διεθνούς δικαίου, καθώς παρεμποδίζουν την κυριαρχία ξένων κρατών κατά παράβαση των νόμων που απαγορεύουν τέτοιες παρεμβάσεις. Με το λεγόμενο ψήφισμα μπλοκαρίσματος (κανονισμός Ευρωπαϊκής Επιτροπής) αριθ. 2271/96 της 22ης Νοεμβρίου 1996), απαγόρευσε ακόμη και στις ευρωπαϊκές εταιρείες να συμμορφωθούν με τα εξω-εδαφικά μέτρα, κήρυξε άκυρες όλες τις αποφάσεις αλλοδαπών δικαστηρίων που βασίζονταν στις συνέπειες των νόμων περί κυρώσεων σε τρίτους και αποφάσισε ότι προκύπτει δικαίωμα αποζημίωσης για ζημιές και απώλειες που απορρέουν από αυτούς τους νόμους.

Τα νομικά μέτρα με εξω-εδαφικά αποτελέσματα παραβιάζουν επίσης κεντρικές αρχές του Μάαστριχτ, π.χ. αριθ. 3 και 4: «Όλα τα κράτη έχουν επίσης εξω-εδαφικές υποχρεώσεις σεβασμού, προστασίας και εκπλήρωσης των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων» και αριθ. 13: «Τα κράτη πρέπει να απέχουν από πράξεις και παραλείψεις που δημιουργούν πραγματικό κίνδυνο να ακυρώσουν ή να μειώσουν την απόλαυση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων εξω-εδαφικά».

Τέλος, η αρχή αριθ. 22 απαιτεί ρητά ότι, «Τα κράτη πρέπει να απέχουν από την υιοθέτηση μέτρων, όπως εμπάργκο ή άλλες οικονομικές κυρώσεις, τα οποία θα είχαν ως αποτέλεσμα να ακυρώνουν ή να υποβαθμίζουν την απόλαυση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων [...]. Τα κράτη πρέπει να απέχουν σε κάθε περίπτωση από εμπάργκο και ισοδύναμα μέτρα σχετικά με αγαθά και υπηρεσίες που είναι απαραίτητα για την εκπλήρωση βασικών υποχρεώσεων».

Σύμφωνα με το Διεθνές Ποινικό Δίκαιο που κωδικοποιήθηκε στο Καταστατικό της Ρώμης του 1998, τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας είναι εκείνα που συνιστούν γενικευμένες ή συστηματικές επιθέσεις κατά αμάχου πληθυσμού. Τέτοια είναι η εξόντωση, η υποδούλωση, ο εκτοπισμός ή η αναγκαστική εκδίωξη, η στέρηση της σωματικής και πνευματικής ελευθερίας, η δίωξη μιας ομάδας για πολιτικούς, φυλετικούς ή άλλους λόγους, εθνοτικούς ή εθνικούς λόγους κ.λπ. Εδώ, ο αποκλεισμός, ακόμη και αν τον αποκαλούν εμπάργκο ή κυρώσεις, υπονομεύει τη ζωή, την ελευθερία, τα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των ανθρώπων και αποτελεί έγκλημα κατά της ανθρωπότητας. Οι αποκλεισμοί είναι μια από τις πιο ύπουλες, παράνομες και παράνομες μορφές πολέμου, ακόμη και αν επικαλούνται τις διεθνείς συνθήκες και το διεθνές δίκαιο για να καμουφλάρουν τη δράση τους.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Σύμβασης της Γενεύης του 1948 για την πρόληψη και την τιμωρία του Εγκλήματος της Γενοκτονίας, παράγραφος c, «Η σκόπιμη επιβολή σε μια ομάδα συνθηκών ζωής που αποσκοπούν στην ολική ή μερική φυσική καταστροφή της», αποτελεί πράξη γενοκτονίας. Ο τεράστιος και δραματικός αντίκτυπος των προαναφερθέντων νόμων και κανονισμών, που διατηρούνται για πάνω από 60 χρόνια, καταδεικνύει επίσης ότι κανένας αποκλεισμός δεν υπήρξε τόσο ολοκληρωμένος, μακράς διάρκειας και βάνανσος εναντίον ενός λαού, όπως αυτός που έχουν διατηρήσει οι Ηνωμένες Πολιτείες εναντίον της Κούβα. Ο αποκλεισμός είχε ως άμεσο και έμμεσο αποτέλεσμα την απώλεια πολυάριθμων ανθρώπινων ζωών, και η απόφαση των ΗΠΑ να διατηρήσουν αυτόν τον αποκλεισμό για όσο ο κουβανικός λαός εξακολουθεί να μην υποκλίνεται στις ΗΠΑ. Οι ΗΠΑ είναι αποφασισμένες να διατηρήσουν μέτρα που είναι σχεδιασμένα προκειμένου σε βάθος χρόνου να επιφέρουν τη φυσική καταστροφή, τουλάχιστον εν μέρει, του κουβανικού λαού. Μια τέτοια στάση θα μπορούσε να ισοδυναμεί με το έγκλημα της γενοκτονίας.

5. Δεδομένου ότι οι πολυάριθμες κυρώσεις και οι νόμοι των ΗΠΑ στους οποίους βασίζονται είναι παράνομες, πρέπει να καταργηθούν. Οι ΗΠΑ πρέπει να καταβάλουν αποζημιώσεις για τις ζημιές που προκάλεσαν στον κουβανικό κράτος, τις επιχειρήσεις και τους πολίτες του.

Βρυξέλλες, 17 Νοεμβρίου 2023

Norman Paech, Suzanne Adely, Ricardo Avelys, Daniela Dahn, Simone Dioguardi, Dimitris Kaltsonis